

Äldreboomen börjar märkas

I den här rapporten ser vi närmare på hur den äldre befolkningen ökar i Göteborg samt tittar på hur utvecklingen ser ut i omvärlden. Ökningen av personer som är 65 år eller äldre har blivit en av de viktigaste samhällsfrågorna. Att det blir fler äldre påverkar kommunernas ekonomi och den kommunala äldreomsorgen. Men även andra aktuella frågor som arbetskraftsbrist, förändringar av pensionssystemet och fördelning av resurser kommuner emellan är en följd av att befolkningens åldersstruktur förändras. Det finns även ett behov av att se hur samhällsplaneringen bör anpassas till att de äldre utgör en allt större grupp i samhället.

- **De senaste 12 åren har antalet personer som är 65 år eller äldre ökat kraftigt.** I Göteborg är det de yngre 65-79 år som stått för hela ökningen. De kommande åren kommer den stora gruppen fyrtitalister in i åldrarna 80 år och uppåt och därmed börjar "äldreboomen" att märkas allt mer i kommunal verksamhet.
- **Antalet som är 65 år eller äldre kommer fortsätta att öka** från dagens 88 000 till 127 000 år 2040. Det motsvarar en ökning på 44 procent eller 39 000 personer.
- **Den grupp som är i störst behov** av äldreomsorg, 80 år och äldre, **ökar** med 17 000, vilket innebär en ökning med 78 procent.
- Trots det kommer **Göteborg att tillhöra de kommuner som har lägst andel äldre** i landet. Det beror framförallt på den stora inflyttningen av yngre till staden som till en del uppväger ökningen av äldre. Andelen som är 65 år eller äldre i Göteborg kommer att öka från dagens 15,4 % till 17,3 % år 2040. Antalet äldre kommer att stiga i hela landet, men andelen äldre kommer att variera mycket mellan kommunerna.

"Äldreboomen" kommer

Göteborgs äldre befolkning, här definierad som 65 år och äldre, förväntas enligt stadens senaste befolkningsprognos att öka från dagens 88 000 till 127 000 personer år 2040. Det motsvarar en ökning på över 44 procent eller 39 000 personer.

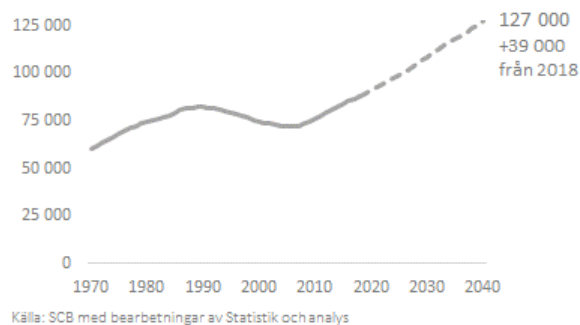
Efter en period på 15 år där antalet äldre minskade varje år vände utvecklingen 2007, när allt fler fyrtitalister blev äldre.

Sedan dess har äldregruppen ökat med 22 procent eller

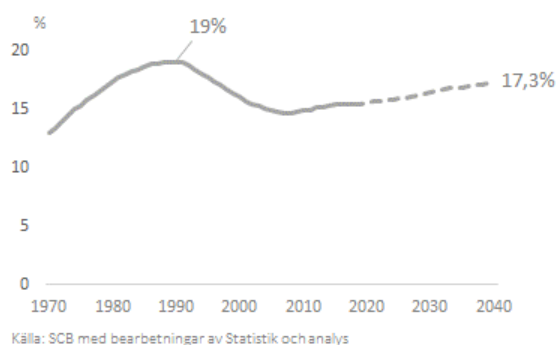
15 800 personer. Framöver kommer den genomsnittliga årliga ökningen att förstärkas något. I Göteborg är det hittills de yngre, 65-79 år, som stått för hela ökningen. De kommande åren kommer den stora gruppen fyrtitalister in i åldrarna 80 år och uppåt och därmed börjar "äldreboomen" att märkas allt mer i kommunal verksamhet.

Pensionärernas andel av befolkningen är intressant att följa när man vill jämföra utvecklingen i Göteborg med andra kommuner eller landet som helhet. Trots den stora ökningen av antalet pensionärer så kommer andelen pensionärer "bara" att öka från 15,4 till 17,3 procent. Det bör också nämnas att ur ett historiskt perspektiv kommer andelen pensionärer inte bli anmärkningsvärd hög. Runt år 1990 uppgick andelen äldre till 19,0 procent och var alltså högre än den förväntas bli 2040. Jämfört med landet som helhet så är andelen äldre låg i Göteborg och även fortsättningsvis kommer Göteborg att tillhöra de kommuner som har lägst andel äldre.

Antal 65 år och äldre 1970-2018, prognos 2019-2040

Andel 65 år och äldre 1970-2018, prognos 2019-2040

Ökningen av äldre påverkar hela samhällsutvecklingen

För Göteborg innebär ökningen av antalet äldre en ökad efterfrågan på olika former av samhällsservice, som till exempel hemtjänst och äldreboende. Enligt den kommunala äldreboendeplanen kommer behovet av platser på äldreboende öka från dagens 4 000 till 6 700 år 2040. I ett något större perspektiv kan det finnas ett behov av att anpassa även annan service så att äldre personer lättare kan tillgodogöra sig den.

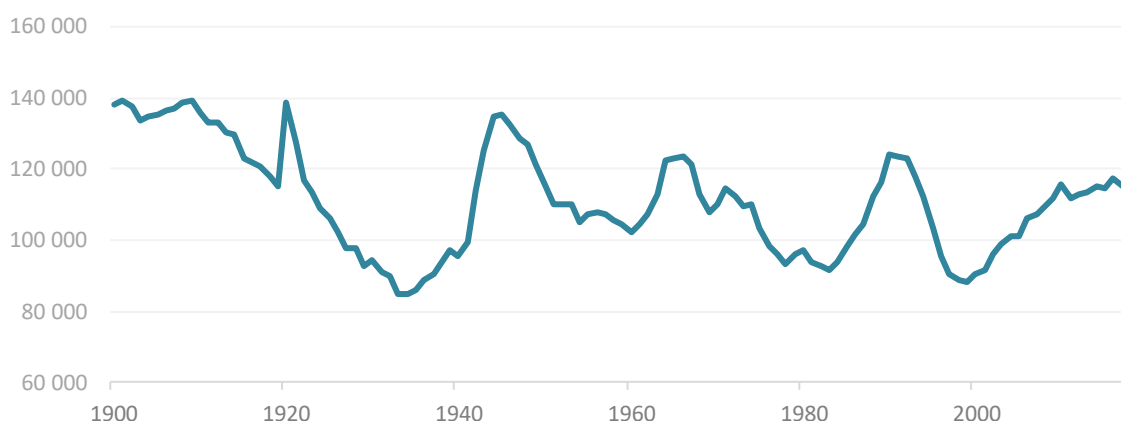
Göteborg kommer även att påverkas av den ojämna fördelningen av äldre i landet. Många kommuner har och kommer framöver att ha betydligt högre andelar äldre än Göteborg. Detta kommer att leda till ett behov av att omfördela resurser mellan kommuner med en relativt sett låg andel äldre, såsom Göteborg, till kommuner med en högre andel äldre.

I ett internationellt perspektiv har Sverige länge tillhört de länder som har högst andel äldre. De senaste åren har flera länder kommit ikapp Sverige och på lite längre sikt sett kommer Sverige att tillhöra de länder som har lägst andel äldre i EU. Många länder står inför drastisk förändring av sin åldersstruktur. Detta kan komma att påverka Sverige genom bland annat ökad konkurrens om befolkning i arbetsför ålder.

Stor ökning av de allra äldsta

Med en indelning av de äldre i två åldrar 65-79 år och 80 år och äldre, blir det tydligt att ökningen av äldre skiljer sig åt mellan åldersgrupper. Åldersindelningen speglar i viss mån behovet av samhällstjänster riktade mot äldre. Hur många äldre som kommer att finnas i olika åldersgrupper framöver beror främst på skillnader i födelsekullarnas storlek mellan 20-, 30-, 40-, 50, och 60-talister. I nedanstående diagram syns hur antalet födda förändrats i Sverige sedan år 1900. Motsvarande uppgifter finns inte tillgängliga för Göteborg, men förändringarna av födda i Göteborg brukar följa utvecklingen på riksnivå relativt väl.

Födda barn i riket år 1900-2018

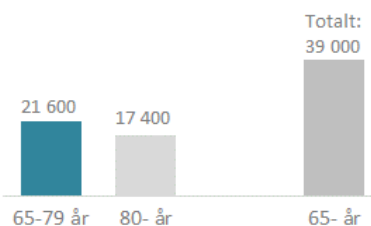
Källa: SCB med bearbetningar av Statistik och analys

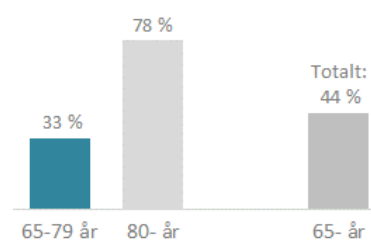
Äldre, 65–79 år

Som ett resultat av att den stora gruppen med fyrttioåringar har kommit in i åldersgruppen istället för den betydligt mindre gruppen som föddes under 1930-talet så har de yngre pensionärerna det senaste decenniet ökat med över 18 000 personer (39 procent) till 66 000. De kommande fem åren är det 50-talisterna som kommer in i gruppen yngre pensionärer och avlöser fyrttioåringarna. 50-talisterna är relativt sett en lite större grupp i Göteborg än i riket och de yngre pensionärerna fortsätta öka i antal, fast i en långsammare takt än när fyrttioåringarna trädde in i åldersgruppen. Från år 2025, när sextioåringarna når pensionsåldern börjar gruppen öka i en snabbare takt igen. År 2040 så finns det 87 000 yngre pensionärer i Göteborg, en ökning med knappt 22 000 eller 33 procent jämfört med idag.

Förändring till 2040, antal personer

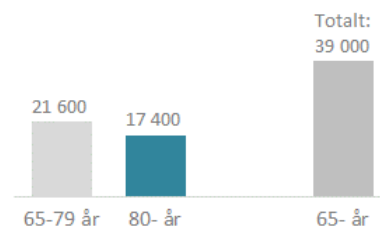
Procentuell förändring till 2040

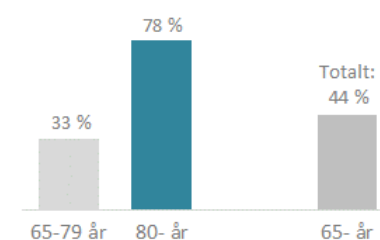
Äldre, 80 år och äldre

I denna åldersgrupp börjar fler komma i kontakt med äldreomsorg i form av hemtjänst och äldreboende. De senaste åren har gruppen minskat med 2 400 personer. Från 2020 kommer antalet att öka i en mycket snabb takt när fyrttioåringarna efter hand blir 80 år och äldre. Redan under den kommande tioårsperioden fram till år 2030 ökar antalet med över 10 000, vilket är en ökning på närmare 50 procent. Åldersgruppen fortsätter växa efter 2030 men i en långsammare takt. Vid prognosperiodens slut år 2040 har 80 år och äldre ökat till knappt 40 000. Det motsvarar en ökning på över 17 000 eller 78 procent räknat från idag.

Förändring till 2040, antal personer

Procentuell förändring till 2040

Källa: SCB med bearbetningar av Statistik och analys

Hur osäkra är prognoserna?

Äldre är den grupp som är mest stabil i prognossammanhang. Hur många äldre som kommer att finnas i olika åldersgrupper framöver beror främst på skillnader i födelsekullarnas storlek. Flytt rörelser och förändringar i dödlighet påverkar framförallt på lite längre sikt.

Pensionärerna är den grupp som är minst flyttbenägen. Visserligen påverkar inflyttningen och utflyttningen i yngre arbetsföra åldrar hur många äldre personer som kommer bo i Göteborg, men det är mer i ett längre perspektiv som det får större effekter. Antalet pensionärer påverkas också av hur dödligheten utvecklas, eller annorlunda uttryckt om den förväntade medellivslängden förändras. I befolkningsprognoserna ingår att medellivslängden kommer att fortsätta att öka i enlighet med Statistiska centralbyråns antaganden.

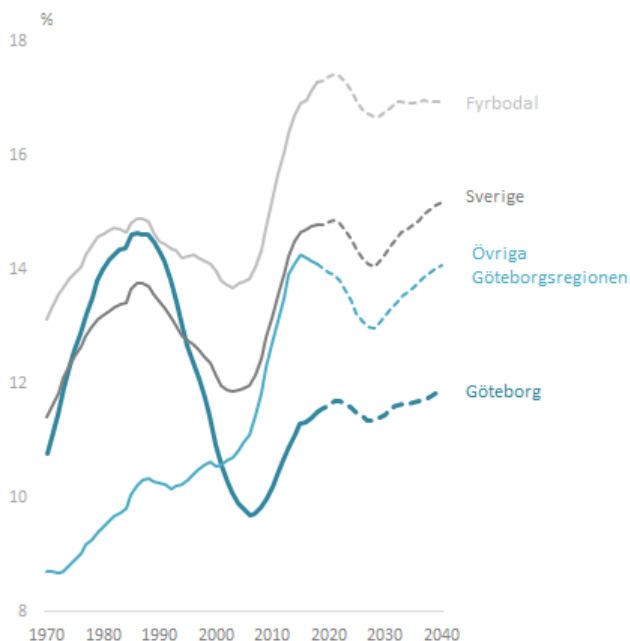
Osäkerheten är något större när man ser till de äldres andel av befolkningen. Hur stor andelen blir beror i stor utsträckning på hur övriga åldersgrupper utvecklas. Om befolkningstillväxten blir lägre eller högre i övriga åldersgrupper än vad som antagits i prognosen så påverkar det hur stor andel de äldre kommer att utgöra av befolkningen.

Betydligt lägre andel äldre i Göteborg än i riket

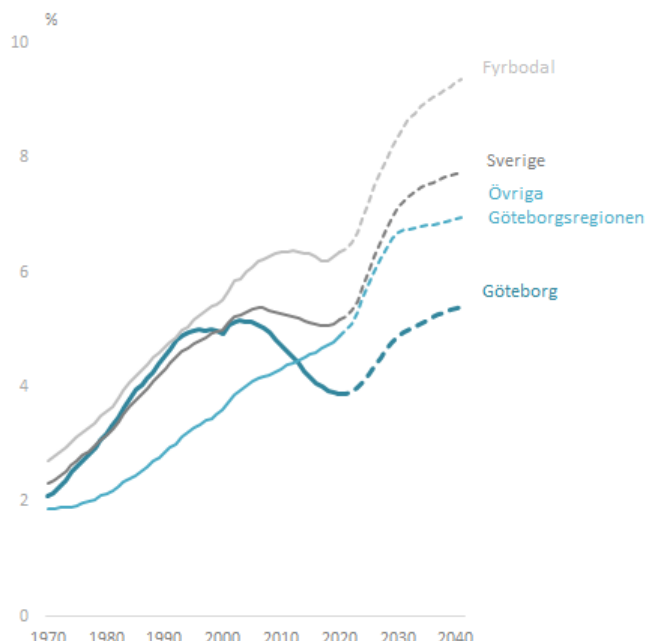
Andelen äldre i hela landet ligger på 20 procent, alltså knappt fem procent högre än i Göteborg. Skillnaderna inom landet är stora när man jämför kommuner och regioner. På kommunnivå varierar andelen mellan 13,5 till 35,6 procent. Framförallt storstäderna och en del kommuner i storstädernas närhet har förhållandevis låga andelar äldre, medan många mindre kommuner ligger högt över riksgenomsnittet. Gemensamt för kommunerna med en låg andel är att det är kommuner som har en stor inflyttning, medan kommuner med en hög andel i många fall har eller har haft en stor utflyttning.

Nedanstående diagram visar utvecklingen från 1970 till 2040 för 65-79 år och 80 år eller äldre i Göteborg, övriga kommuner i Göteborgsregionen, Fyrbodal (Mellersta och norra Bohuslän, Dalsland, Trollhättan och Vänersborg) samt genomsnittet för hela landet.

Andel av befolkningen som är 65-79 år
1970-2018 samt prognos till 2040

Andel av befolkningen som är 80 år och äldre
1970-2018 samt prognos till 2040

Källa: SCB med bearbetningar av Statistik och analys

I båda åldersgrupperna är det tydligt att Göteborg har lägst andel äldre och att utvecklingen mellan 1970 och 2018 skiljer sig från de andra områdena. Uppgången av andelen i gruppen 65-79 år under 1970- och 1980-talet var större, men framförallt den därpå följande minskningen var betydligt större i Göteborg. Minskningen var så stor att Göteborg idag är det av de jämförda områdena som har lägst andel i åldersgruppen. Bakom de stora förändringarna för Göteborg ligger bland annat den stora utflyttningen mellan 1970 och 1985 och den därefter följande stora inflyttningen av yngre till staden. Utflyttningen från

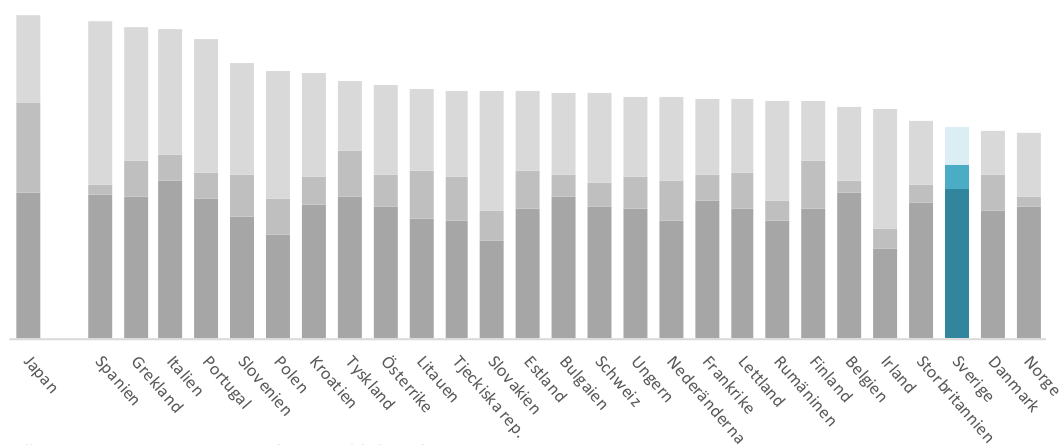
Göteborg mellan 1970 och 1985 syns också tydligt i övriga Göteborgsregionen dit de flesta flyttningarna gick. Många av de då unga utflyttarna tillhör idag gruppen unga äldre i dessa kommuner. Från att ha haft en lägre andel 65-79 år, ligger andelen idag högt över Göteborg. Fram till 2040 är förändringarna av 65-79-åringarnas andel av befolkningen relativt små i alla områdena. Göteborg har 2018 drygt fem procentenheter färre 65-79-åringar än Fyrbodalen som har den högsta andelen av de valda områdena och skillnaden kommer att vara den samma år 2040.

Till skillnaden från den yngre gruppen är förändringarna stora i gruppen 80 år och äldre fram till 2040, både sett till andel av befolkningen i respektive område och när man jämför de olika områdena med varandra. Gruppens andel av befolkningen kommer att öka snabbt i alla områden, framförallt i början av perioden. I Göteborg som har den lägsta andelen idag, ökar andelen från 3,9 procent till 5,4 procent. I Fyrbodalen som har den högsta andelen idag är ökningen mer än dubbelt så stor som i Göteborg och 2040 kommer andelen 80 år och äldre att vara 9,4 procent.

Sverige går från gammalt till ungt i ett internationellt perspektiv

I ett internationellt perspektiv har Sverige länge tillhört de länder som har högst andel äldre. Vid en jämförelse med andra EU-länder och Japan var det endast Italien som hade en högre andel äldre år 2000. Sedan dess har flera länder hunnit ikapp Sverige. Men det är först i ett lite längre tidsperspektiv som de riktigt stora förändringarna sker. Enligt en befolkningsprognos gjord av Förenta Nationerna 2019 kommer Sverige år 2050, tillsammans med de övriga nordiska länderna, ha lägst andel äldre. Länder i framförallt södra Europa kommer att ligga på betydligt högre nivåer. Den stora omsvängningen beror bland annat på hur befolkningen totalt utvecklas. Flera länder kommer att ha en minskande befolkning på grund av höga dödstal och låga födelsetal. Den förväntade in- och utvandringen påverkar också hur befolkningen totalt utvecklas. Konkurrensen om invandrad arbetskraft kommer sannolikt att stiga i takt med att de äldre kommer att utgöra en allt större andel av många länders befolkning.

Andel av befolkningen som är 65 år eller äldre år 2000, 2017 samt 2050 (prognos)

Källa: Förenta nationerna samt Göteborgs stadsledningskontor